

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

**The Guidelines of Academic Administration According the Four Main
Contribution Dhammas of School Administrators Under
Kalasin Primary Educational Service Area Office 2**

ยุทธนา บัวบาล,

สุนทร สายคำ และ พระครูปลัดบุญช่วยโชติวิโส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Yuttana Buaban,

Sunthon Saikham and Phrakhrupalad Boonchuay Jotivamso

Mahachulaalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Yuttanatar79@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 320 คน แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้บริหารและครู 9 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$, $S.D. = .54$) ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ และการนิเทศภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้ 1) ผู้บริหารใช้กฎระเบียบข้อบังคับของการบริหารงานหลักสูตรด้วยความเป็นธรรมโดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้บังคับบัญชาและผู้รับบริการ (วิมังสา) 2) ผู้บริหารจัดทำแผนการบริหารวิชาการและการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบมีทิศทางยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ที่ชัดเจนอย่างต่อเนื่อง (วิมังสา) 3) ผู้บริหารมีกระบวนการปฏิบัติงานและ

* วันที่รับบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่แก้ไขบทความ 21 กุมภาพันธ์ 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 22 กุมภาพันธ์ 2564

Received: February 9, 2021; Revised: February 21, 2021; Accepted: February 22, 2021

ระบบงานที่เป็นมาตรฐานติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (วิริยะ) 4) ผู้บริหารจัดทำเอกสารหลักฐานงานวิชาการเพื่อรองรับ การประเมินหรือนิเทศการศึกษาเป็นปัจจุบันโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ (จิตตะ) 5) ผู้บริหารวางแผนในการสร้างหรือผลิตบุคลากรทางวิชาการที่มีคุณภาพโดยฟังเสียงส่วนรวมเป็นหลักในการคัดเลือกบุคลากรเข้ารับการพัฒนาตนเอง (วิมังสา)

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารงานวิชาการ; หลักอิทธิบาท 4; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstracts

The objectives of this research paper were: to study the guidelines of academic administration according to the Four Iddhipāda Dhammas (Paths of Accomplishment) of the school administrators under Kalasin Primary Educational Service Area Office 2; to present the guidelines of academic administration according to the Four Iddhipāda Dhammas (Paths of Accomplishment) of the school administrators. This study was conducted by means of mixed method research. The samples of this research included 320 school administrators and teachers. Interview form 9 people.

The research results were as follows:

The overall mean score of the guidelines of academic administration according to the Four Iddhipāda Dhammas of the school administrators under Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level of practice ($\bar{x}=4.38$ S.D. = .54). Considering the studied aspects, all shows the mean score at a high level of practice. These include curriculum management, teaching and learning management, measurement and internal education, academic personnel development, and supervision in educational institutions.

The guidelines of academic administration according to the Four Iddhipāda Dhammas are as follows: 1) the administrators apply the rules and regulations of the course administration with fairness, taking into account the rights and liberties of subordinates and service recipients (**Vīmaṃsā**); 2) the administrators formulate a systematic academic and learning management plan with clear strategic directions and objectives continuously (**Vīmaṃsā**); 3) administrators have a systematic operating process and system to monitor, evaluate and improve (**Viriya**); 4) administrators prepare academic documents to support the assessment or educational supervision, which is updated, transparent and verifiable (**Citta**); 5) administrators plan to build or produce quality academic staff by mainly listening to the public's voice in the selection of personnel for self-development (**Vīmaṃsā**).

Keywords: Guidelines of Academic Administration; Four Iddhipāda Dhammas; School Administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะคุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศโดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้อง กับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553 : 1

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2545 : 16)

การบริหารงานวิชาการจึงเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของการบริหารสถานศึกษา และเป็นงานที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษาระดับใดมาตรฐาน และคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้อง กับงานหลักสูตร การจัดโปรแกรม การศึกษาและการจัดการเรียนการสอน จึงเป็นหัวใจของ สถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการนำเอาหลักสูตรไปใช้ เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหาร ที่จะต้องทำและมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องเหมาะสมจะเป็นเครื่องช่วยให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ ในการจัดระบบงานให้มีความรัดกุมและมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากสภาพการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันตามบริบทของโรงเรียนในเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบปัญหาการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก ของการบริหารงาน 4 ฝ่ายในโรงเรียน สังเกตได้จากผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ หรือ (O-net) ผลการสอบการอ่านออกเขียนได้ (RT) และผลการแข่งขันทักษะทางวิชาการ

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นการจัดกิจกรรมทุกชนิด ในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด (วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ, 2563 : ออนไลน์) จึงเห็นสมควรที่จะนำหลักธรรมของการครองงานคือ หลักอิทธิบาท 4 เป็นฐานแห่งความสำเร็จหมายถึงความสำเร็จคือสิ่งซึ่งมีคุณธรรมเครื่องให้ถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ความสำเร็จในสิ่งใดต้องทำตนให้สมบูรณ์ด้วยสิ่งที่เรียกว่าอิทธิบาทซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 คือ ฉันทะความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะความพากเพียรในสิ่งนั้น จิตตะความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้นและวิมังสาความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูรธมฺมจิตฺโต), 2551 : 39)

ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ว่าควรมีแนวทางบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพได้อย่างไร ควรมีแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Methodology Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology Research) โดยการสร้างและหาคุณภาพของ เครื่องมือใช้แบบสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ) และ แบบสอบถาม (เชิงปริมาณ) การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 320 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชู ศรีสะอาด, 2554 : 43-44) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random

Sampling) ตามตำแหน่ง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 25 คน และครูผู้สอนจำนวน 2๙5 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน ๙ คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครูผู้สอนจำนวน 4 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ คือ **ลักษณะของเครื่องมือ 1. แบบสอบถาม** มีลักษณะปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน **ตอนที่ 2** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริการงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 50 ข้อ **ตอนที่ 3** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางการบริการงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี **2. แบบสัมภาษณ์** มีลักษณะปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย ชื่อ - นามสกุล อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และวันเดือนปีที่ให้สัมภาษณ์ **ตอนที่ 2** แนวทางการบริการงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี จำนวน 5 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามจากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตขอนแก่น ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน
2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยนำเสนอต่อผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้
3. ทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 320 ฉบับ โดยการแจกจ่ายและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่กลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100
4. ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว
5. ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสัมภาษณ์จากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตขอนแก่น ถึง ผู้ให้สัมภาษณ์ 2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตนำเสนอต่อผู้ให้สัมภาษณ์ 9 คน 3. นัดหมายการสัมภาษณ์ 4. ดำเนินการสัมภาษณ์ 5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

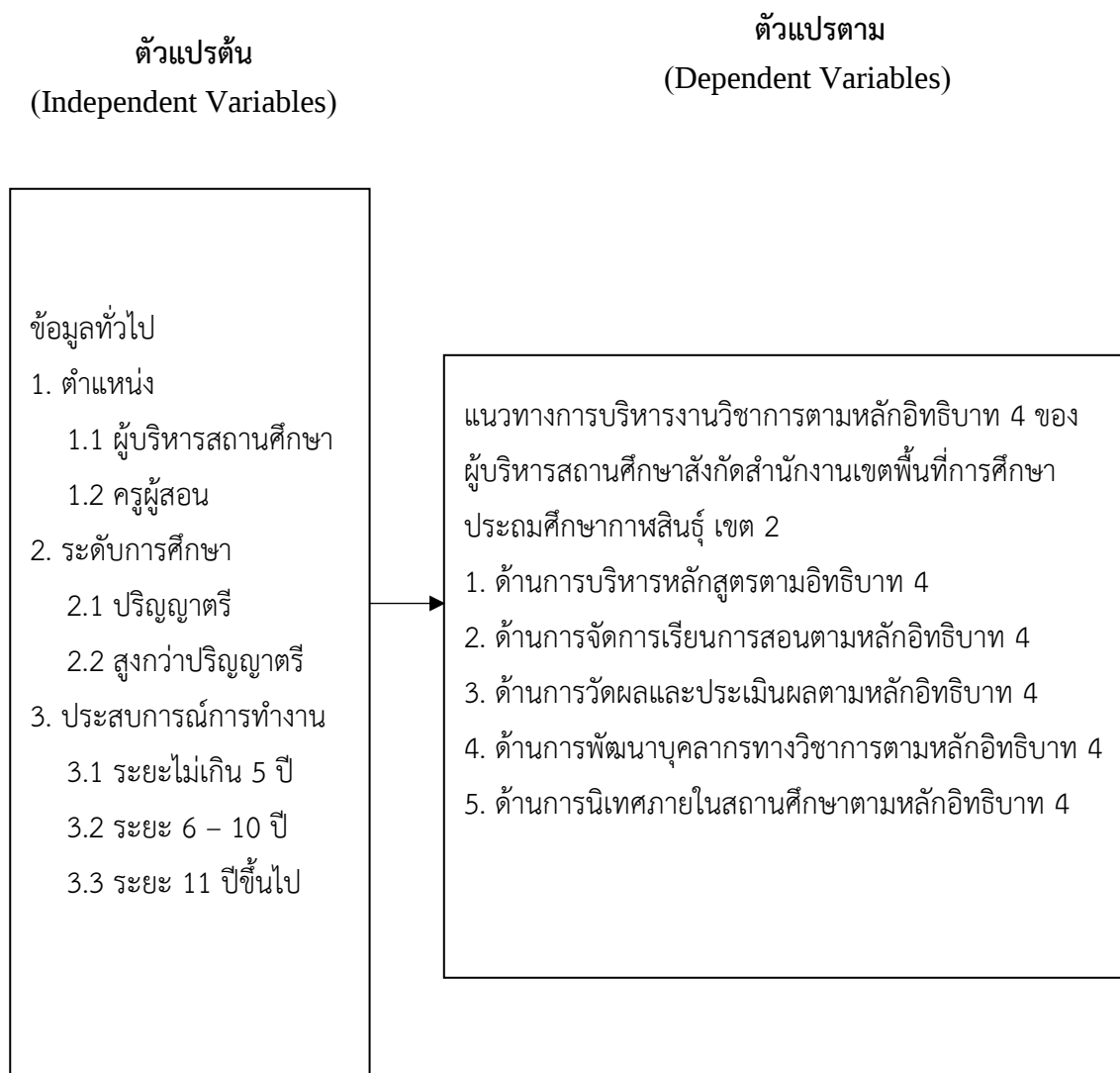
หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) 1. ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการ นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล 2. ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อธิบายข้อมูล ระดับแนวทางการบริการงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 นำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบายผล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทและประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ มาจากการศึกษาเอกสารและการวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีโดยผู้วิจัยได้ยกทฤษฎีการบริหารวิชาการของ (กมล ภูประเสริฐ) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือด้านการบริหารงานหลักสูตร ด้านจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา มาบูรณาการเข้ากับหลักอิทธิบาท 4 ตามแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ประยุต ปยุตโต) (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2542 : 842-844) และเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งสามารถแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย การพัฒนาบุคลากรทางวิชาการตามหลักอริยบท 4 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การวัดผลและประเมินผลตามหลักอริยบท 4

การจัดการเรียนการสอนตามหลักอภิปิ 4 การนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักอภิปิบาท 4 และการบริหารงาน
หลักสูตรตามหลักอภิปิบาท 4 ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอภิปิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

(1) ด้านการบริหารงานหลักสูตรตามหลักอภิปิบาท 4 ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ควรวิเคราะห์
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการก่อนการวางแผนการดำเนินงาน
กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจในการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรการบริหารที่สอดคล้องกับ
สถานการณ์ ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาและส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ พัฒนาจัดทำ
หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
และควรปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยอย่างน้อย 3-5 ปีต่อครั้ง

(2) ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักอภิปิบาท 4 ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ควรวิเคราะห์
หลักสูตรให้เป็นไปตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของในรายวิชา การจัดการเรียนการสอนควรเน้นหลักการมีส่วนร่วม
ให้กับนักเรียนและครูผู้สอนต้องยึดหลักความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดทำ
แผนการจัดการเรียนรู้และบันทึกหลังแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบันและนำผลการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้มาวิเคราะห์และปรับปรุงนำกลับมาพัฒนาผู้เรียนต่อไป

(3) ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักอภิปิบาท 4 ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ควร
วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักเกณฑ์การวัดผลประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน จัดทำระเบียบหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร
นำผลการประเมินมาใช้พัฒนาอยู่ตลอดเวลา มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน ติดตาม
ประเมินผล พัฒนาปรับปรุงให้ทันสมัย และมีการวัดผลประเมินผลอย่างเป็นระบบ

(4) ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการตามหลักอภิปิบาท 4 ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ควร
ส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ครูในการจัดทำงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ครู
ในการจัดทำงานวิชาการและให้อำนาจการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน วางแผนพัฒนาบุคลากร ติดตาม
ประเมินผล ส่งเสริมการพัฒนาครูให้มีการพัฒนาตรงกับสาระการเรียนรู้ของครูได้มีประสิทธิภาพและนำ
กลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(5) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักอภิปิบาท 4 ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ควร
กำหนดหลักเกณฑ์การนิเทศภายในสถานศึกษาศึกษาโดยฟังเสียงข้างมากสอดคล้องกับเกณฑ์การประกัน
คุณภาพการศึกษา สร้างการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการนิเทศภายในสถานศึกษาควรมีการ
ประเมินผลและการรายงานผลให้กับครูผู้สอนเพื่อเป็นแนวในทางการพัฒนาครั้งต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ แล้วจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

จากการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย $(\bar{X}) = 4.38$ ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารมีการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ มีการกำหนดการวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษา และตรงตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ และนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบภายในสถานศึกษาและยังมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรายุ เกื้อทาน, 2559 : 24 ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะและด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา รองลงมาคือด้านการใช้หลักวิริยะในการบริหารงานวิชาการและปฏิบัติต่ำสุดคือด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก $(\bar{x}) = 4.38$ ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารนำหลักสูตรสถานศึกษาไปปรับใช้ได้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางและแผนการศึกษาแห่งชาติ (ฉันทะ) บริหารจัดทำหลักสูตรเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาจัดกระบวนการเรียนการสอนต่างๆ โดยสามารถตรวจสอบได้ (วิริยะ)

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก $(\bar{x}) = 4.37$ ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารกำหนดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยก (ฉันทะ) อีกทั้งผู้บริหารให้อิสระตามสมควรในการออกแบบหรือพัฒนากระบวนการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน (จิตตะ) วางแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อประโยชน์สูงสุด (วิมังสา)

3. ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก $(\bar{x}) = 4.40$ ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารจัดระบบการวัดผลและประเมินผลให้แก่ผู้รับบริการได้อย่างเสมอภาค (วิมังสา) และผู้บริหารการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจโดยมีอิสระตามสมควรในการออกแบบและกำหนดหลักเกณฑ์และการวัดผลและประเมิน (วิมังสา)

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$) = 4.40 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารพัฒนาส่งเสริมบุคลากรได้ตอบสนองความต้องการและความกดดันเพื่อนำมาจัด การเรียนการสอนแก่ผู้เรียน (วิมังสา) และผู้บริหารศึกษามีวิเคราะหตามความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการเพื่อพัฒนาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น (จิตตะ)

5. ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$) = 4.35 ที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารจัดระบบการรองรับและมอบหมายงานการนิเทศการศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเท่าเทียมกัน (จิตตะ) และผู้บริหารยังมีการกำหนดหลักเกณฑ์การนิเทศภายในสถานศึกษาศึกษาโดยฟังเสียงข้างมากสอดคล้องกับเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา (วิมังสา)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใช้ข้อมูลนี้เพื่อประกอบการวางแผนการ ปฏิบัติงานพัฒนาบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ และ การนิเทศ อย่างต่อเนื่อง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเรียนรู้ทักษะหรือแนวทางการนิเทศ การกำกับติดตามให้มีความหลากหลายเพื่อช่วยให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในงานวิชาการ

1.4 ควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรผสมผสานความร่วมมือในการบริหารงานกับหน่วยงานอื่นทั้ง ภายในและภายนอกเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ผู้บริหารควรใช้กฎระเบียบข้อบังคับของการบริหารงานหลักสูตรด้วยความเป็นธรรมโดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้บังคับบัญชาและผู้รับบริการ (วิมังสา)

2.2 ผู้บริหารควรจัดทำแผนการบริหารวิชาการและการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบมีทิศทางยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ที่ชัดเจนอย่างต่อเนื่อง (วิมังสา)

2.3 ผู้บริหารควรมีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐานติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (วิริยะ)

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

3.3 ควรศึกษาวิจัยศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ร.ส.พ. จิรายุ เกื้อทาน. (2559). “การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูรธมมจิตโต). (2551). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2542). *พุทธธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ. (2548). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร*. 2548. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2563. แหล่งที่มา: http://members.thai.net/intira/article_theorymgr_01. Html.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, 2560.